1939 ий
30
ЯНВАРЬ
№ 10 (509)
Акше 5 ыр.

9-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушнызаı

Ӧрвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден горком орган

ВЛКСМ XV-ше ОБЛАСТНОЙ КОНФЕРЕНЦИЙЫН ДЕЛЕГАТШЕ-ШАМЫЧЛАН КОМСОМОЛЬСКИЙ САЛАМ!

РУКОВОДСТВЫШКО ДОСТОЙНЫЙ ЕҤ-ШАМЫЧЫМ САЙЛАШ

Тaче 5 час кастене Марийский республикысе ВЛКСМ-ын XV Областной конференцийже почылтеш. Тиде конференций комсомолец-шамычын политический активностьышт да большевистский бдительностьышт нӧлталтме негызеш эртышаш.

Конференцийын эн тӱҥ задачыже—тушман кашакын кодшо косаштым чараш луктын чылтак куклен пытарымаш да тидым ыштен шуктымашке чумыр комсомол массым мобилизоватлымаш лийшаш. Комсомол радам гыч да тудын руководствыжо гыч йӧршешак разложитлалтше вражеский элемент кашакым икте кодде эрыктыман.

Комсомольский руководствышко Ленинско - Сталинский партийлан преданно улшо, пашам организоватлен моштышо честный еҥ-шамычым сайлыман. Сандене руководящий органыш сайлыме годым, кажне кандидатурым чыла могырымат келгын шымлен налман да сайлымашым внутрисоюзный демократий негызеш эртарыман. Тидым конференцийлан эн первояк шотыш налашыже кӱлеш.

Ленинский комсомол радамыште политически да идеологически выдержанный, пашам организоватлен моштышо, да честный пашаеҥ-шамыч шуко улыт. Теве XIV-ше дене XV-ше конференций коклаште гына комсомол радам 843 организаций гыч 1304 организацийыш шуын. Туштo 22096 комсомолец шотлалтеш. Тыгай армий кокла гыч у руководящий кадрым выдвигатлыме шотышто нигунарат ӧршаш уке. Младна иктым гына мондыман огыл: комсомол пашаш стаж ден ийготым да опыт шагал улмым шотыш налде лӱддегызе выдвигатлаш кӱлеш. Ленинский комсомолын способностьшо кугу. Тудо большевик партийын да лично Сталин йолташын полшымышт дене чыла йӧсылыкым сеҥен да сеҥа. Партийын пумо боевой заданийжым эреак шуктен толеш. Ленинско - Сталинский комсомол шке лӱмжым чап паша дене сула. Комсомол шкаланже велэ огыл, партийный да советский пашаланат эреак кадрым ямдылен шогаш обязан.

Комсомольский кадр-шамычым идейно воспитатлыме шотыштат мемнан ончылно кугу паша шога. Комсомольский актив-шамычын теоретически шеҥгелан кодмашыштым йӧршеш пытарыман. Комсомольский кадр-шамыч революционный теорийым тунемыт гын велэ писын кушкын кертыт. Практика пашам теорий дене да теорийым практика паша дене кылден моштыман. Марксизм-Ленинизм теорийым тунемде руководящий органыште нигунамат пашам ыштен от керт. Пашам ӱмбач гына разрешитлаш тӧчымаш сай результатым нигунамат ок пу.

Областной конференций комсомолец шамычын идейно-политический воспитатлыме пашам организоватлыме шотышто руководящий кадр-шамычын ситыдымашыштым лӱддегызе чараш луктын, нунылан ончыкылык пашаштышт деловой указанийым пуаш обязан. Младна критика дене самокритикым адакат кумдан шарыман. Комсомол рядын боеспособностьшым эше чотырак нӧлталман. Тидын ден пырля калык тушманын кодшо косажым, шӱшӧ элемент кашакым комсомол радам гыч чылтак эрыктыман. Областной конференций комсомолын ончыкылык пашаштыже у стимулым пушаш.

Хасан ер дене бойышто участвоватлыше И. С. Волков йолташ Марийский коммунистический ял озанлык школышто тунемше-шамыч ден беседоватла. Снимкыште шола гыч: МАССР Верховный Советын депутатше-шамыч—Е. П. Ямбаршева ден А. Д. Новоселова да „Ушнымаш" колхозын бригадирже, орденоносец—И. Т. Трофимов. Фото С. Чуршуковын.

ВКП(б) ЧЫЛА ОРГАНИЗАЦИИ-ШАМЫЧЫН СВЕДЕНИИЫШТЛАН

ВКП(б) ЦК Пленумын решенийже дене ВКП(б)-ын очередной XVIII с'ездше почмашым 1939 ий 10 мартлан назначатлыме.

XVIII С'ЕЗДЫН ОНЧЫШАШ ПАША РАДАМЖЕ:

1. Отчетный доклад-шамыч: ВКП(б) ЦК—докладчик **Сталин** йолташ, Центральный Ревизионный Комиссийын—докладчик **Владимирский** йолташ, ИККИ-ште ВКП(б) делегацийын—докладчик **Мануильский** йолташ.
2. СССР калык озанлык развитийын кумышо вичияш планже—докладчик **Молотов** йолташ.
3. ВКП(б) уставыште изменений-шамыч—докладчик **Жданов** йолташ.
4. ВКП(б) программым изменятлыме шотышто Комиссийым сайлымаш.
5. Партийын Центральный органже-шамычым сайлымаш.

ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВО НОРМА ДА САЙЛЫМЕ ПОРЯДОК

1) Партийын ик тӱжем членжылан решающий йӱкан ик делегат.

2) Партий членыш кок тӱжем кандидатлан совещательный йӱкан ик делегат.

3) Сайлымаш закрытый (тайный) голосований дене областной ден краевой партийный конференцийлаште да нацкомпартий с'ездлаште эртаралтеш. Украинский, Белорусский, Казахстанский ден Узбекистанский парторганизацийлаште с'ездыш делегат - шамычым сайлымаш областной партийный конференцийлаш эртаралтеш.

4) Йошкар Армий, Военно-Морской Флот ден НКВД часть-шамычын партийный организацийлаште улшо коммунист-шамыч XVIII с'ездыш делегат-шамычым областной ден краевой партконференцийлаште але нацкомпартий с'ездлаште моло партийный организаций-шамыч ден пырля сайлат.

ВКП(б) ЦК секретарь—И. СТАЛИН.

ВОСПИТАТЕЛЬНЫЙ ПАШАМ ЭШЕ САЕМДЫМАН

Комсомолышто калык тушман кашакым разоблачитлыме дене нунын кодшо косаштым ликвидироватлыме да несоюзный молодежь коклаште политико-воспитательный пашам кумдаҥдыме дене передовой молодежь-шамычым комсомолыш пуртымо негызеш марийский комсомольский организаций ятыр кушкын.

XIV Областной конференцийлан республика мучко 843 комсомольский организаций да туштo 9823 комсомолец шотлалтын ыле, а кызыт 1304 организаций да 22096 комсомолец - шамыч шотлалтыт. Отчетный период коклаште эн передовой, Ленинско-Сталинский партийлан преданно улшо 13936 несоюзный молодежь-шамычым комсомолыш пуртымо да 461 первичный комсомольский организаций - шамычым уэш создатлыме. Теве ик Звенигово районышто гына 2015 молодежым комсомолыш пуртымо да 67 первичный организацийым уэш создатлыме.

Колхозный комсомольский организаций-шамычат кушкыныт. XIV Областной конференций годымме колхозный организаций-шамычым 451 наре шотлена ыле, а кызыт нуно 777 организацийыш шуыныт. Организаций - шамычын кушмышт ден пырля партийын пашажлан преданно шогышо передовой молодежь - шамычым комсомолыш пуртымашат кугемын. Кызыт республика мучко 7897 колхозник комсомолец-шамыч шотлалтыт.

Самырык ӱдыр-шамычат Ленинско - Сталинский комсомол радамыш кажне кечын пурат. Кызыт марийский комсомол организацийыште 6637 комсомолка шотлалтеш. Отчетный периодышто 874 комсомолецым ВКП(б) кандидатыш пуртымо. Пионерский организацият кушкеш. Кызыт 1106 отряд да 37718 пионер улыт.

П. А.

МАРИЙСКИЙ АССР ВЛКСМ-ын XV ОБЛАСТНОЙ КОНФЕРЕНЦИЙЖЫН ДЕЛЕГАТШЕ-ШАМЫЧЛАН

Марийский АССР ВЛКСМ-ын Областной Комитетше увертара: таче 5 час кастене ВЛКСМ-ын XV областной конференцийже Марийский АССР Верховный Советын заседаний залешыже почылтеш.

КОНФЕРЕНЦИЙЫН ЫШТЫШАШ ПАШАЖЕ:

1. ВЛКСМ Обкомын отчетшо.
2. Ревизионный комиссийын отчетшо.
3. ВЛКСМ Обкомым сайлымаш.
4. Ревизионный комиссийым сайлымаш.

ВЛКСМ Маробкомын секретарьже
Г. Кондратьев.

19

ОБКОМОЛ АППАРАТЫШТЕ СЕМЕЙСТВЕННОСТЬЫМ ПЫТАРАШ

Марийский педагогический институтышто вредительствын последствийжым пытарымаш моткоч эркын кая. Студент-шамычлан нормально тунемашышт кӱлеш условийым создатлыме огыл.

Студент-шамычын илышышт пеш сорта. Общежитийыште огыт олто, нуно чийме вургем денак малат, кипяток уке. Столовойышто кужу очередь, кочкышын качествыже начар. Преподаватель-шамычынат условийышт томам. Нуно квартир деч посна коштыт, а институтын квартиржым ӧрдыж ең-шамыч нахально заниматленыт. Тиде шотышто институт пеленсе ВЛКСМ комитет кугу титакан. Тиде организацийыште Обкомолын бывший пашаеҥышт Шалин, Обком бюро член Корюкин, молат шогат. ВЛКСМ комитет тревогым нӧлталын кӱшнӧ ончыктымо безобразий-шамычым пытарымашке чумыр коллективым йол ӱмбак шогалтышаш, пашалан нормально условий ыштымашке мобилизоватлышаш ыле. Но, комитет ден секретарь Архипов йолташ тиде факт-шамыч ваштареш кӱлеш семын кучедалын огытыл, ӧрдыштӧ шогеныт.

Институтышто лийше безобразий-шамыч нерген ВЛКСМ Обком ден горком раш шинченыт. Обкомол ден горкомол шуко гана „фактым проверитленыт", „принять решительные меры"—возеныт. Но тидын дене положений сеемын огыл. Тиде кечылаште институтын пашажым терген МАССР Наркомпрос пижын. Комиссийыш Обкомолын тунемше молодежь отдел заведующийжым Камелина йолташым ойырымо. Камелина йолташ тидын ден пырля институтысо ВЛКСМ комитетын пашаже да комитет секретарь Архипов йолташын пашаже нергенат интересоватлышаш ыле. Вет Архипов бдительностьым йомдарен. Тудо ВЛКСМ да ВКП(б) членский билет-шамычшым „случайно" йомдарен. Камелинан шке марийжым—Архиповым обидитлымыже шуын огыл.

Обкомол аппаратыште семейственность шот кошт. ВЛКСМ Маробкомышто инструкторлан Осипов, пионер отдел заведующийлан Иванов ыштеныт. Пионер паша республикыште пеш начар состояниыште. Тиде отдел заведующий Ивановын антикомсомольский поведенийже нергенат сигнал-шамыч шукертсекак лийын шогеныт. Но тидын деч варат Обкомол аппаратыште Ивановым ала мо шот дене шуко жап кученыт. Инструктор Осиповым Обкомолын секретарьже Кондратьев йолташ искусственно нӧлтен. Осипов верлаш лектын ок кӱл пашам веле ыштыл коштын. Тудо комсомольский пашам палыдыме ең. Моркыш командировкыш миймыже годым „Йӱледӱр" колхозышто—„тошто комсомольский дела-шамычым архивыш кудалтыза, але йӱлалтен кертыда"—манын „указанийым" пуэн. Тыгак ыштылтын: дела-шамыч ломыжым савырыеныт. Осиповын шӱшӧ практичыжым Обкомолышто петырен гына шогеныт, а варажым семейственность шот дене паша гыч утарен Йошкар-Ола горкомол секретарь Пинаев йолташлан „устройте на работу" манын кӱштеныт.

Обкомолышто особый отдел заведующийлан Рыбаков йолташ ышта. Рыбаков критика ден самокритикым ок йӧрате. Рыбаковын ситыдымашыжым ойлаш тӱҥалыт гын, тудо Кондратьев йолташ дек жаловатлаш куржеш. Ӧршаш уке, Рыбаков ден Кондратьев йолташ-шамыч ик вер гыч улыт, армийыште пырля лийыныт, Сотнурыштат пырля пашам ыштеныт. Садлан Кондратьев йолташ деч Рыбаков защитым муын шоген. „Он растет, здорово растет" манын Кондратьев йолташ Рыбаковым нӧлтен.

Кӱшнӧ ончыктымо чыла ситыдымаш-шамыч обкомын аппаратыштыже, первояк бюро член-шамыч коклаште семейственность улмым ончыкта. Тидым областной комсомольский конференций ушыш налын, марийский комсомольский организацийын руководствышкыжо достойный, Ленин—Сталин партийлан мучашдымын преданный ең-шамычым сайлышаш.

М. И.

Тунемше молодежын отделже начар вуйлатен

Отчетный период коклаште ВЛКСМ Обкомын тунемше молодежь отделыштыже кум заведующий вашталтын. Нуно чыланат тӱрлӧ паша дене заниматленыт, но учебно-воспитательный паша дене интересоватлен огытыл. Садланак вет учебный заведенийласе молодежь коклаште кызытат шуко безобразий-шамыч улыт.

Крупская лӱмеш Йошкар-Оласе педагогический институтышто комсомолец-шамыч коклаште пеш шукерсек йӱмаш коеш. Тушто выговорым пуэдат, комсомол гыч, институт гыч лукгедат. Но йӱмашым йӧршеш пытарашлан нимогай практический мерат ок ыштылт. Тыгак лесотехнический институтыштат, коммунистический ял озанлык школыштат, музыкально-театральный школыштат, моло вереат йӱмаш факт лиеден да кызытат коеда.

Тунемше молодежын центральный задачыже—отлично тунемшаш верч кучедалмаш. Но тиде кучедалмаш кызыт але огеш кой. Садланак шуко комсомолец-студент-шамыч, утларакшым средний учебный заведенийлаште начарын тунемыт. Отлично тунемшаш верч кажне студент манме гаяк, социалистический соревнованийыш ушнен, но социалистический договорым шагалже шуктен толыт. Соцдоговор шуктымым регулярно огыт терге, дисциплина верч огыт кучедал.

ВКП(б) историйым келгын тунемаш пеш шуко жап марте разрешитлен огытыл. Тиде шотышто руководящий ВЛКСМ комитет-шамыч ВЛКСМ ЦК гыч особый указанийым вучен эртареныт. Пытартыш жапыште веле ВКП(б) историй тунеммашым организоватлыме. Туштыжат шуко комсомолец I-ой главаштак пӧрдалыт. Чыла тиде ситыдымаш-шамычым ВЛКСМ Обкомын тунемше молодежь отделже пеш сай шинчен шоген, но нуным пытарымаш шотышто нимомат ыштен огыл.

Тиде отделын бывший заведующийже-шамыч Шалин, Айбердин учебный заведенийла гыч студент-шамычын успеваемостьышт да посещаемостьышт нерген сводкым поген итожитлен гына киеныт. Обкомолын тунемше молодежь отделын кызытсе заведующийже Камелина йолташат ойыртемалт ок шого. Камелина йолташын „инициативше" почеш отчетно-выборный погынымашла деч вара Йошкар-Оласе ВЛКСМ комитет-шамычын секретарьыштым поген, учебный заведенийласе ВЛКСМ комитет-шамычын пашашт нерген Кондратьев йолташын докладшым колыштмо. А чынжым гын Камелина тыште регистратор рольым гына заниматлен. Секретарь-шамыч дене нуным пашашт нерген пален налаш „жапым муын огыл". Обкомын тунемше молодежь отделын миссийже тыжакын пытен. Камелина—погынымашым эртарен улына, а умбакыжым горкомолын пашаже—манын успокоитлалтын. Камелина йолташ первичный организацийлашке шагал лектеш.

ВЛКСМ ЦК-ын VII пленумын суровый решенийже почешат Обкомолын тунемше молодежь отделын руководство стильже вашталтын огыл. Ме ӱшанена: Областной комсомольский конференций Обкомын отделже-шамычын руководствышт саемдымашке кугу вашталтышым ыштышаш.

П. Дмитриев,

Йошкар-Оласе фельдшерско-акушерский школ пеленсе ВЛКСМ комитет секретарь.

ФИЗКУЛЬТУРНЫЙ ПАШАМ КӰЛЕШ ВЕРЫШ

Физкультура — молодежын йӧратыме пашаже. Физкультурный паша ден заниматлаш, тудын техникше ден овладеватлаш советский молодежын желанийже пеш кугу да эре кушкын толеш. Но физкультурный руководитель-шамыч молодежын запросшым шуктен огыт шого, ситыдымашын вуйлатат.

Теве Оршанский район кӧргыштӧ физкультурный паша нимолан йӧрдымын шындыме. Райисполком пеленсе физкультурный уполномоченный Рябинин йолташ колхозысо физкультурный организаций ден огеш вуйлате, верлашке лектын практический полыш пумашыже уке. Тыгак школысо физкультурный организаций-шамычат пашам начар ыштат. Шуко школлаште физкультура дене преподаватель уке. Великопольский кыдалаш школышкыжо але мартенат преподаватель пуэн огытыл.

Оборонный паша йӧршеш огеш ыштылт. А школ директор Н. С. Рябинин военно-физкультурный пашам йӧршеш огеш акле. Тунемше-шамычын йодмыштлан шуко сӧрымашым пуа, а шукташ гын, пуйто тудын пашаже огыл.

Райисполком пеленсе физкультура ден спорт уполномоченныйлан физкультурный пашам тӱҥгычак саемдыман. Г.

КОМСОМОЛЫШТО ПАРТИЙНЫЙ РУКОВОДСТВЫМ САЕМДЫМАН

Комсомолын вий источникше—тиде партийный руководство. Кызыт комсомол ончылно шуко задача улмо жапыште, мутат уке, партийный руководствын значенийже адакат чот кушкеш. Партийный ден комсомольский организаций-шамыч коклаште тесный да келге связь, руководящий комсомольский кадр-шамычым, комсомолец-шамычым сайын палымаш, пашаште сай, кӱлеш полышым пуэн шогымаш—партийный руководитель-шамыч деч теве мо кӱлеш.

Йошкар-Оласе первичный партийный организаций-шамычын комсомольский организаций-шамыч дене руководитлымашт эше пеш шуко ситыдымаш уло. Парторг ден секретарь-шамычын да комсомольский комитет-шамычын секретарьышт ден пырля 27 январьыште лийше совещаний тиде шотышто раш ончыктыш.

Вигак каласаш кӱлеш, парторг-шамыч кокла гыч шукыжо комсомольский организаций дене кӱлеш семын руководитлен огытыл, южыжо йӧршеш интересоватлен огытыл. Теве ик факт: комитет секретарьын заместительже Зайцева йолташ (театр) але марте шкенышт парторгыштым пален огыл, совещанийыште гына Горком секретарь Тукманов йолташ тудым парторг дене познакомитлен. Кузе тиде фактым умлаш: парторг Челышева йолташ, очыни, ВЛКСМ комитетыш иктанат миен огыл, комсомол паша дене интересоватлен огыл.

Парторг-шамыч шке выступленийыштыт „ВКП(б) историйын краткий курсшым" тунемме нерген пеш шагалже ойлышт. Тиде пашаштат парторг-шамычын руководствышт йӧршеш ситыдыме. Рязанов йолташ (Маритранлес) комсомольский собранийыш коштмыжо нерген веле каласыш, но вет руководствым тидын дене вашталташ ок лий. ВКП(б) историйым 10 комсомолец кокла гыч коктын гына (Лопатина да Логинов) самостоятельно тунемыт, молыжо кружокыш возалтыныт, а южыжо самостоятельно тунемаш тӱҥалаш „шонат". Марторгышто 27 комсомолец уло, но нунын кокла гыч 4 комсомолец гына самостоятельно тунемыт, молыжо кружокыш возалтын, а тунеммаш але марте уке. Парторг нимогай руководствым пуэн огыл, садлан тушто дисциплина лушкыдо, партийный организаций ден комсомольский организаций коклаште связь уке.

Моло организацийлаштат коммунистический воспитаний пашаште шуко ситыдымаш уло. Лесоинститутышто партийный комитет рабфакысе комсомольский комитет дене йӧршеш ок руководитле манаш лиеш. Садлан тушто комсомольский организацийыште йӱмаш, дисциплиным пудыртымаш лиеда. Тыгак пединститутыштат партийный комитет педрабфакысе комсомольский комитетлан нимогай вниманийым ок обращатле. А институтысо комсомольский комитет дене заседаний гоч гына руководитла, комсомолец-шамычын партийный комитет ок изучатле да ок пале, садлан партийыш пураш шонышо комсомолец-шамычлан рекомендацийым пуаш лӱдеш. Партком член Корооов йолташ тыге ойла: „Комсомолец-шамыч ондак рекомендацийым ВЛКСМ горком деч налышт, вара ме пуэна". Тыгай отношений—партий кушмым искусственно чараклаш гына полша.

27 январьыште лийше совещаний чыла ситыдымашым тӱжвак лукто, ынде парторг-шамычлан пашаш гына пижман. Но комсомольский комитет-шамычланат вучен киймым ок кӱл, а партком дене кылым кучаш, кече еда указанийым да полышым йодман.

Я. М.

ВЕРЫШ ЛЕКТЫН ПОЛШЫМАШ ШАГАЛ ЛИЙЫН

Советский молодежым коммунистический духеш воспитатлымаш путырак кугу да ответствен ный паша. Кушкын шогышо самырык тукымын мировоззренийжым келгемдыме ден тудлан четкий марксистский палымашым пумаш паша комсомольский руководитель-шамыч деч пашам организоватлен да вуйлатен моштымыштым йодеш.

Тор'ял ВЛКСМ райком секретарь Шипицина йолташ самырык комсомольский пашаен. Тудын комсомольский паша опытшо шагал. Туге гынат, Шипицина йолташ партийне да комсомольский организаций-шамычын доверийыштым паша дене сула. Тудо, пашалан пижмекыже первой кече гычак шкенжын инициатившым, организованностьшым да энергичный пашаен улмыжым ончыктыш.

Но вес могырым каласаш кӱлеш, Обкомол кызыт гына руководящий комсомольский пашаш налме комсомолец-шамычлан пеш шагал полша. Нунылан тӱрлӧ отношенийым да циркуляр-шамычым колтылмо деч моло полыш ок пуалт. Верышке лектын практический указанийым ыштымаш пытырак шуэн лиеда.

Теве тиде шотышто Шипицина йолташ тыге ойла: мыйын райкомол секретарьлан пашам ышташ тӱналмем годсек Обкомол гыч лачак Камелина йолташ гына миен ыле, а моло пашаеншамыч иктат лийын огытыл, манеш. Но Камелина йолташ Тор'ял районышко комсомол паша дене огыл, а осоавиахим паша дене миен. Тиде чылажат Обкомолын начар руководствыжо нерген ойла. Нуно пытартыш жапыште верысе комсомольский руководитель-шамыч дене кабинет гоч да циркуляр дене гына вуйлатеныт.

Чынак, верлаште ятыр годым Обкомолын полышыжо кӱлеш. Теве Тор'ял районыштак шукерте огыл политический учебым организоватлыме шотышто шуко палыдымаш во росшамыч лийыныт. Санденак Шипицина йолташ ӧрмашке пурен, а Обкомол нимогай указанийымат пуэн огыл. Тиде ВЛКСМ Обкомын пропаганда отделжын (Желовкин) нимолан йӧрдымӧ паша стильже нерген ойла.

Обкомол пашаен-шамычлан шагалрак кабинетыште шинчыман да утларак верлашке лекман. Самырык руководитель шамычлан циркуляр дене огыл, а практически полшаш кӱлеш. П.

ВКП(б) историйым самостоятельно тунемше-шамычлан лекций

26-шо январьыште Шернур районысо соцкультур пӧртеш ВКП(б) историйым самостоятельно тунемшешамычлан „Развитие капитализма в России в конце XIX века" тема дене лекций лие. Лекцийыште чылаже 280 ен лийын. Тышке коммунист, комсомолец да советский интеллигенций погынен. Лекцийым ВКП(б) Обкомын лекторский группо членже Тубеков йолташ лудын.

И. Иванов.

Кузнецовский пелэ кыдалаш школышто (Йошкар-Ола район) драмкружок пашам сай ышта. Снимкыште: кружок член-шамыч у пьесым лончылат.

Фото С. Чуршуковын.

Депутат-комсомолец-шамычым монденыт

СССР Верховный Совет депутат Анна Афанасьевна Толстова йолташым Ленинско - Сталинский комсомол воспитатлен куштен. Санденак комсомолын илышыже да пашаже нерген тудо интересоватлыде ок чыте. Кызыт Толстова йолташ шукыжо годым шкенжын депутатский пашаже дене заниматла. Туге гынат, жапым муымо семын комсомольский паша денат интересоватла да практический полышым пуа.

Вес могырым каласаш кӱлеш, Анна Афанасьевна комсомолын практический пашаштыже чарныде полшен шога гынат, но тудлан комсомольский организаций могырым пытартыш жапыште нимогай полышат ок пуалт. Теве Толстова йолташ мемнан йодмылан тыге каласыш: „Мыйын практический пашаштем Бумстройысо комсомольский комитет да тудын секретарьже Костин йолташ нимогай полышым огыт пу. Нуно мыйын илышем да пашам йӧршеш огыт интересоватле" —манеш. Тидым Бумстройысо комсомольский комитет да тудын секретарьже Костин йолташын масса деч кӱрылтмыжым ончыкта.

Каласаш кӱлеш, депутат - шамычын практический пашаштышт Обкомолат чарныде полшен шогышаш. Но Обкомол да тудын руководствыжо нигунарат огыт полшо. „Мый Обкомол могырым нигунамат нимогай указанийымат налын омыл. Мый комсомол поручений деч отказатлымаш уке, но Обкомол да верысе комсомольский организаций - шамыч мыйым йӧршеш монденыт. Тидыжым тыгай фэкт ончыкта: ВЛКСМ Обком секретарь Кондратьев йолташ ныл гана мый декем пурыде воктечем эртен кудалыштын.

Ниме пример-шамыч Обкомол ден Бумстрой комсомольский комитетын депутат Толстова йолташым йӧршешак мондымыштым да тудын практический пашаштыже нимогай полыш лийдымым ончыктат.

П. В.

Книга дене кузе пашам ыштыман

ПЕРВЫЙ СТАТЬЯ

„ВКП(б) историй краткий курсын" светыш лекмыже пашазе ден колхозник шамычын да советский интеллигенцийын Маркс—Энгельс—Ленин—Сталин теорий дене овладеватлаш тыршымыштым моткоч чот ӧӧлталын.

Кызыт ВКП(б) ЦК мемнан кадр-шамычын самостоятельно, индивидуально тунеммыштлан особенно кугу вниманийым придавала.

Самостоятельно тунемаш эн ондак книгам лудын моштымашым требоватла, а тидыже теве мом ончыкта: авторын возымо факт-шамычыште разбиратлен шукташ. Книган текстшым умлашлан, текстын первоосновыжым — мутым, фразым, предложенийым да, пытартышлан, содержанийым тӱрыснек умылман.

Иктаж могай палыдыме мут верештеш гын, обязательно словарьыш ончалман—ик мутым умлыдымо дене чӱчкыдынак мысль тӱрыснек умлыде кодеш.

Книгам писын лудман мо? Южыжо тыге шонат, пуйто мынярлан эркын лудат, тунарланак сай умлет. Тидым чынланак шотлаш ок лий. Писын лудмо годым смыслым писынрак схватыватлаш лиеш.

Конечно, писын лудмаш ден вашкыме икте огыл. Писын лудмашым вавыкым шкендыным развиватлаш кӱлеш, но тидым эркын, умымашлан энгекым ыштыде, развиватлыман.

Лудмо материалым умлымо семын, кажне фразын смыслжым шонаштен, уэш лудаш кӱлеш. Лучше, конечно, материалым икганаште умлаш тыршымаш, вара текстын шагалрак умлымо посна вержым гына уэш лончылаш.

Книга дене пашам ыштыме годым чӱчкыдынак отметка ден замечаний системым кучылтыт. Тидын цельже—авторын мысль кайме последовательностьым палемдаш. Главныйым да второстепенныйым, доказательствын посна этапшым, выводым да тулеч молымат тӱрлӧ условный обозначений дене палемден, лудшо ен материалым систематизироватлыме семын ышта. Палемдыме вер лудшо енгын вниманийжым кӱлеш вереш шогалташ мобилизоватла, тыгеже лудшылан кокымшо ганалан пӧртылаш книган южо ужашышкыже гына логалеш.

Адак книгаште замечаний-шамычын поляш ыштылаш гынат полезно лиеш. Тиде—лудмо годым лудшо енгын ушышкыжо пурышо критический заметка-шамыч, вес источникым, фактым, мыслым да соображенийым ончыктышо лийыт. Книган кӱлеш страницыжым возен налман. Книган але главын вводный ужашыжке кеч кунамат кугу вниманий лийже, вет туштo чӱчкыдынак автор проблема шамычым вамечатла, кажне вопросым осветитлыме шотышто принципиальный установкым пуа. Адак книган але посна главан заключительный ужашышкыжат тыгак внимательный лийман, туштo ме итог шамычым, вывод-шамычым муына, туштo чӱчкыдынак ондак развиватлыме основной положений шамыч каласалтыт. Чыла тиде лудшылан произведенийын содержанийжым келгын лончылаш да правильно умлаш, материалым прочно усвоитлаш полша.

Произведений але тудын определенный ужашыжым умлымек да усвоитлымек, записьым ышташ полезно лиеш. Запись шотышто тӱн условий—кӱчыкын да содержательный лийже. Запись форма шотшо дене тӱрлӧ лиеш: план, тезисшамыч, конспект, рабочий запись да молат. Тезис ик фраза дене возалтеш, туштo главный мысль каласалтеш. Планыш пунктшо шукыж годым заголовок олмеш гына лиеш да отрывкын содержанийжым тӱрыснек ок каласе.

Лудмо годым чӱчкыдынак лудмо материалым шке мут дене пересказыватлаш логалеш. Тыгай запись конспект маналтеш.

Эн рациональный форман записьлан рабочий запись шотлалтеш. Тыште записьын тӱрлӧ формыжо ушалтеш. Тышке планын элементшат, тӱрлӧ тезисшамыч, конспект семын возымо предложений-шамыч, (дословно возен налме) цитат-шамыч, посна мут-шамыч да т. м. пурталтыт.

Определенный да раш цель лиймаш, ондак книга дене общий ознакомлений, а вара тудым внимательно лудмаш, лудмо материалыште кӱчыкын да содержательный записьым ыштымаш — произведенийын текстше дене пашам ыштыме годым теве тыгай главный этап-шамыч. Тыште ме общий, эн распространенный прием ден метод шамычым гына ончыктышна. Ниныжат строго индивидуально улыт, вет кажне лудшо ен шкенжын методшым да прием-шамычшым муэш. Тиде пашалан талын пижаш кӱлеш, нелылык деч лӱдмӧ ок кӱл —тудо сенгалтеш.

Ю. Б. Розинский.

20

Капиталистический эллаште

АНГЛИЙСКИЙ МОЛОДЕЖЫН ПОЛОЖЕНИЙЖЕ НЕЛЭ

Лондонышто юношеский труд вопросым изучатлаш национальный конференций погынен. Тиде конференцийыште выступатлыше делегат-шамыч английский молодежын исключительно нелэ положенийыште улмыжым ончыктышт. Жестокий эксплоатаций, безработица, ончыкылыклан нимогай перспектива—Англий гай высокоразвитый капиталистический элысе молодежын теве тыгай уделже.

Конференцийыште выступатлыше интеллигенцийын представительже заявитлев: высший учебный заведенийым тунем пытарыше молодежь шуко ий дене шканже пашам муын огеш керт.

Бристоль гыч делегатка—домашняя работница английский богач-шамыч дене прислугылан пашам ыштыше самырык ӱдыр-шамыч исключительно жестокий эксплоатаций дене подвергатлалтме нерген каласкалыш. „Мый арняште 100 час пашам ыштем,—манеш тудо,—а тидлан улыжат 8 шиллингым да 6 пенсым налам" (10 тенге наре).

Йоркшир гыч делегат,—подросток-шамыч квалификацийым налаш почти нимогай возможностым огыт иметле,—манын ойлен.

Йошкар-Ола район, Кузнецовский средний школышто отлично тунемше-шамыч перерыв годым А. С. Пушкинын произведенийжым коллективно лудыт. Фото С. Чуршуковын.

У турецкий правительство

Анкара гыч Анатолийский агентствын увертарымыже почеш, Рефик Сайдам у правительствым сформироватлен. У правительствыш тошто министр-шамыч: министр-шамыч советын ожнысо председательже Джелал Байяр да земледелийын ожнысо министрже Фаик Курдоглу гына пурен огытыл. Чыла моло министр-шамыч шке постешышт кодыныт.

Турцийсе министр-шамыч советын у председательжын заявленийже

Анатолийский агентствын увертарымыже почеш, Турцийсе министр-шамыч советын у председательже Рефик Сайдам турецкий журналист-шамыч погынымаште тыге каласен: турецкий правительствын внешний да внутренний политикыжат икмынярат ок вашталт.

Каталония гыч беженец-шамыч

Париж гыч Гавас агентство тыге увертара: Восточный Пиренейысе французский департаментын префектше ден испанский республиканский власть-шамычын представительышт коклаште ыштыме келшымаш почеш, 27 январьыште французский территорийыш 2 тӱжем испанский беженец колталтын.

Абиссинийыште итальянский войска-шамычын чумырымаш

Парижысе „Энтрансижан" газет шкенжын Джибутисе корреспондентшын телеграммыжым публиковатла. Корреспондентын увертарымыже почеш, Абиссинийыш итальянский войска, нелэ артиллерий да танк-шамыч тунаре чумыралтыт, мыняре итало-абиссинский война деч вара тушто лийын огыл.

Чехословацкий правительствын у реакционный декретше

26 январьыште чехословацкий правительство профсоюз да моло пашазе организаций ваштареш, тыгак кооперативный об'единений ваштареш декретым луктын.

Генерал Франколан Английын заемжо

Нью Йоркысо „Гриввич таймс" газетын редакторжо тыге ойла: ӱшанле источник гыч налме сведений-шамыч почеш, Англия генерал Франколан Германий да Италий дене военный полышышт верч расчетым ыштышлан 100 миллион доллар суммаш заемым пуаш шона. Тидын дене Англия Испанийысе шке интересшым обеспечитлынеже.

НИКИТИН ЙОЛТАШ ПРИМЕРНЫЙ ПИСЬМОНОСЕЦ

Никитин Андрей Кузнеч почто агентствын первый обходыштыжо письмоносецлан пашам ышта. Шке пашажым честь ден ыштен шога. Тудын обходышкыжо 225 экземпляр тӱрлӧ газет, журнал-шамыч толыт. Колхозник ден тунемше-шамычлан Никитин йолташ газет журналым жапыштыже пуэда. Колхозник-шамыч коклаште газетым лудеш. Тудо газет, журналлан подпискым эре пога, большевистский печатьым кумда массышке шараш тырша.

П. Веденькин.

ШОШО АГАМ ЯМДЫЛАЛТЫН ВАШЛИЙЫТ

„Куп-Сола" колхоз (У-Тор'ял район) шошо агалан чот ямдылалтеш. Ял озанлык машина-шамычым ачалыме. Ӱдышаш шурным 160 центнерым сортироватлыме. Удобренийымат ямдылаш тӱҥалме. Пасушко 500 воз терысым лукмо да 15 гаш лум кучымашым ыштыме.

Тиде пашаште комсомолец-шамыч Малинин, Ф. Соколов, Савинов да молат примерым ончыктат. Шошо агам сайын ямдылалтын вашлияш тыршат.

Макаров.

КӰЧЫК УВЕР-ШАМЫЧ

У-Тор'ял. „Куп-Сола" колхоз пелен физкультурный кружокым организоватлыме. Тиде кружокыш 13 еҥ возалтын. Кызыт кружок член-шамыч коньки да ече деве коштын яра жапым эртарат.

В. Павел.

* * *

Ронго Кужмарий пелэ кыдалаш школышто тунемше Чермазов Алеша БГТО, ЮВС, БГСО оборонный значок-шамычым иметла. —Мыйын эше ПВХО значокем уке, вашке тудлант нормым сдатлем,—манеш тудо.

Н. Ягодаров.

* * *

Старо Тор'яльский кыдалаш школышто тунемше И. Веселов да В. Соломин йолташ-шамыч колхозлан ломыжым погат. Шукерте огыл 5 центнерым погенпуышт.

П. Н.

„МЫЙ КӦ УЛАМ..."

Петр Васильыч Курочкинлан шуко-шагал нылле ий шуын. Пел ӱмыржым велэ эрталтен, але таза еҥ. Туге гынат, шкенжым кандашлу няшла куча. Тудо спокойный еҥ. Пошкудыжо-шамыч дек шагал лектеш, нунышттат тудын деке шуэн коштыт. Колхозын бригадирже-шамыч гына колхоз пашаш колтымо годым кажне эрдене Петрым сӧрваленыт. Но садыгак нимомат ыштен кертын огытыл. Колхоз правлений да председательжат самовластный Петр Васильычым нигузеат колыштарен огыт керт. Тудын нерген кутыраш тӱҥалыт гын, „мый граждан сарыште коштынам... мый тошто партизан... мый..." ожным кырен Петр еҥ-ыжеш. Тудым правленийыш ӱжыктен, мутланашат тӧченыт.

— Петр Васильыч, чын, тый вачар илет. Тыйын вольыкетат уке, кочкашетат кукшу кинде да паренге деч моло ок логал. Адак вес шотышто колхозын пашаеҥ-шамычшат шагал. Колхозышто тыланет йӧршӧ паша шуко. Пашаш лекташ кӱлеш...

— Пашаш лекташ, мый бедняк улам, чаран лектам мо!—пӱчкын пуа Петр.— Вургеметым пуэт гын, лектам.

— Петр Васильыч, тый але таза, пашам ыштен кертат. Вургемымат ыштен кертат ыле, вет тылзе еда пенси йым налын шогет. А тый тудо оксам йӱын пытарет.

— Мыланем пенсийым пумым чарненыт, а йӱам гын, тыйын оксат огыл, сам заслужил!

Кочкаш-йӱаш, чияш-шогалаш уке гынат, Курочкин таза чонжо дене йогылален кия. Шке илышыштыже тудо вес йӧным муын. Тудо—охотник. Конечно, тиде охотник мераҥ почеш шуко коштын гынат, результат деч посна. Илым курымыштыжо ватыже мераҥ когыльым шагал пукшен. А ялыште гын Петр пийым коден огыл. Олым ора воктен, але пий-шамычын кудалыштме корвешышт капканым шындылеш. Пий коваштым союзпушнинылан 12 тенге дене ужалкала. Тыге нимолан йӧрдыме пашам ыштылын, колхоз паша гыч тӱрлӧ амал дене шылын коштеш. Теве пьяница „бедняк" Курочкинын профессийже.

„1-й март" колхозышто тыгаяк його йыҥ Березин Алексей уло. Тудлан 18 ий гына темын. Пӱнчӧ гай таза рвезылан колхоз паша деч шылын кошташ пешак кугу намыс. Йогылавен кияш Березинын нимо вожылмо шотшат уке. Тудо нигӧмат ок колышт пеш ӱскырт еҥ, Курочкинын йолташыжак. А колхоз имущественым шалатылаш, шолыштедаш мастар. Теве шукерте огыл колхоз правлений государствыш сдатлаш Йошкар Олашке 49 пуд ош шыдаҥым колтен. Березинымат извозчиклан ойыренит. Государствылан тиде 49 пуд киндым сдатлыме олмеш, нуво документым подделатлен ужалыше велэ. А оксажым пайленыт.

„1-й март" колхоз правлений Курочкин да Березин гай лодырь, рвач-шамыч ваштареш ок кучедал. Нунын ден миритлен ила.

Тиде колхозышто первичный комсомольский организаций уло. Но комсомольский организаций ден секретарь И. Герасимов йолташ шке колхозыштыш большевистский порядкым ыштышаш верч огыт кучедал. Колхозный производство ден огыт интересоватле. Садланак вет „1 й март" колхоз шошо агалан пеш начарын ямдылалтеш.

Комсомолец-шамычым да несоюзный молодежым политически воспитатлыме паша ден пырла, комсомольский организацийлан озанлык илышыштат активный участийым принимат лыман.

Соколов, Петухов.

Отв. редактор—
К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.

Упол. Главлита Мар. АССР А—61. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.